

Joanna Kiraga

Uniwersytet Gdański

joanna.kiraga@ug.edu.pl

ORCID: 0000-0002-7815-7273

<https://doi.org/10.26881/gsp.2023.4.13>

Świadczenia na rzecz spółek wodnych

Wprowadzenie

Obecnie powodem narastających w społeczeństwie niepokojów są zagrożenia militarne, zagrożenia stabilności energetycznej oraz wysoka inflacja. Jedynie nieznaczna część europejskiej wspólnoty zastanawia się nad bezpieczeństwem żywnościowym i związanym z tym problemem o charakterze globalnym, jakim jest pogłębiający się kryzys żywnościowy. Truizmem jest stwierdzenie, że problem ten można rozwiązać poprzez zwiększenie produkcji żywności. Jednym z najważniejszych warunków do osiągnięcia tego celu jest poprawa stanu gleby, która jest głównym środkiem produkcji rolnej¹. Na żyzność gleby w znaczący sposób wpływają stosunki wodne. Woda, nazywana również „niebieskim złotem”², jest dobrem, którego wartość zdecydowanie przewyższa istotność tego złotego kruszcu. W przeciwieństwie do metalu szlachetnego jest niezbędna do życia i nie można jej zastąpić niczym innym. Jej pozytywne właściwości są dostrzegane w procesach produkcji żywności, w których jest powszechnie wykorzystywana. Biorąc pod uwagę pierwszy etap tej produkcji, rozpoczynający się już na polach uprawnych, zauważyć jednak wypada, że zarówno niedostateczna ilość wody, jak i jej nadmiar mogą wpływać w negatywny sposób na glebę. W takich przypadkach za uzasadnione uznać należy interwencje w warunki, które pierwotnie wyznaczyło środowisko przyrodnicze.

Do regulowania stosunków wodnych w glebach są wykorzystywane urządzenia melioracji wodnych. Ich utrzymywaniem i eksploatacją zajmują się co do zasady spółki wodne. Korzyści z urządzeń melioracji wodnych odnoszą jednak nie tylko członkowie tych spółek, ale również podmioty, które nie są w nich zrzeszone. Wszystkie te podmioty są zobowiązane do ponoszenia świadczeń na rzecz spółek, z tym że wysokość i rodzaj świadczeń dla podmiotów należących do drugiej grupy określa starosta. Aktualnie obowiązujące przepisy nie wskazują, w jaki sposób organ ma ustalać wysokość i rodzaj świadczeń. Pomocne w tym zakresie może być orzecznictwo, chociaż i ono nie

¹ A. Czerkasow, *Melioracje i zaopatrzenie rolnictwa w wodę*, przeł. R. Obrączka, P. Zalewski, Warszawa 1957, s. 13.

² P. Drebnkowski, *Wojna o niebieskie złoto*, „Zeszyty naukowe WSOWL” 2011, nr 3, s. 204 i nn.

wyczerpuje całości zagadnień, które budzą wątpliwości. Mając zatem na względzie, że taka sytuacja nie sprzyja prawidłowemu wykonywaniu obowiązków przez spółki, a także relacjom spółki wodne–właściciele gruntów, dokonana zostanie analiza przepisów oraz zaproponowane zostaną zmiany legislacyjne, których celem jest uzupełnienie luk w zakresie ustalania świadczeń należnych spółkom wodnym od podmiotów niebędących jej członkami.

1. Spółki wodne

Istotną rolę w utrzymaniu prawidłowego stanu gruntów rolnych odgrywają spółki wodne. Nowy, zinstytucjonalizowany kształt temu średniowiecznemu tworowi³ nadała ustawa wodna z dnia 19 września 1922 r.⁴, która wprowadziła do polskiego porządku prawnego nazwę „spółka wodna”. Aktualnie sposób ich tworzenia, organy, nadzór i kontrolę nad działalnością spółek oraz ich rozwiązanie reguluje ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne⁵. Zgodnie z art. 441 ust. 1 pr.wod.: „spółki wodne są niepublicznymi formami organizacyjnymi, które nie działają w celu osiągnięcia zysku, zrzeszają osoby fizyczne lub prawne na zasadzie dobrowolności i mają na celu zaspokajanie wskazanych przepisami ustawy potrzeb w zakresie gospodarowania wodami”. Przedstawiciele doktryny podjęli próby przyporządkowania spółek wodnych do znanych już instytucji prawnych. Według jednego z zaprezentowanych poglądów miejsce spółek wodnych w polskim systemie prawnym, który wyróżnia spółki prawa cywilnego, spółki prawa handlowego oraz spółki prawa administracyjnego, znajduje się wśród spółek należących do trzeciej kategorii⁶. Zgodnie z inną koncepcją, opartą na analizie publicznoprawnego charakteru zadań wykonywanych przez spółki wodne, możliwe jest ich porównanie do przedsiębiorstw użyteczności publicznej⁷. Natomiast w dawnym piśmiennictwie nie uniknięto odniesień do stowarzyszeń, a w konsekwencji określania spółek wodnych stowarzyszeniami wodnymi⁸.

Spółki wodne są niepublicznymi formami organizacyjnymi, których działalność opiera się głównie na samofinansowaniu. Polega ono na tym, że członkowie spółek wodnych są zobowiązani do uiszczania składek członkowskich oraz ponoszenia na rzecz spółek innych świadczeń określonych w statutach. Odnotować przy tym należy, że wysokość tych składek oraz świadczeń powinna być proporcjonalna do korzyści odnoszonych przez członków spółek wodnych w związku z działalnością spółek. Własny majątek nie jest jednak jedynym źródłem finansowania spółek wodnych. Mogą one

³ M. Nowakowski, *Historyczny rozwój spółki wodnej na ziemiach polskich*, „Roczniki Nauk Prawnych” 2006, t. 16, nr 2, s. 453.

⁴ Ustawa wodna z dnia 19 września 1922 r. (Dz. U. Nr 102, poz. 936 ze zm.; nie obowiązuje).

⁵ Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2023 r., poz. 1478 ze zm.; dalej: pr.wod.).

⁶ J. Szachulowicz, *Prawo wodne. Komentarz*, Warszawa 2006, s. 344.

⁷ *Ibidem*.

⁸ J. Czerwiński, *Stowarzyszenie [w:] Encyklopedia podręczna prawa publicznego (konstytucyjnego, administracyjnego i międzynarodowego)*, red. Z. Cybichowski, Warszawa 1930, s. 996.

korzystać z pomocy finansowej państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego (art. 443 pr.wod.). Ich działalność nie jest skoncentrowana na osiągnięciu zysku, wobec czego jedynym zamierzeniem spółek wodnych jest zaspokojenie członków i urzeczywistnienie celów, których obowiązek realizacji wynika z ustawy i statutu⁹. Okoliczność, że nie działają one w celu osiągnięcia zysku nie stanowi jednak przeszkody do prowadzenia działalności, która może mieć charakter działalności gospodarczej oraz zrzeszania przedsiębiorców¹⁰. Osoby fizyczne lub prawne, aby mogły uzyskać status członków spółki wodnej, muszą spełniać dwa warunki. Pierwszym z nich jest możliwość realizacji celów ustawowych i statutowych, a drugim jest pozostawanie właścicielem określonych gruntów, które służą prawidłowej gospodarce wodnej. Wynika z tego, że udział w spółce w charakterze członka nie podlega swobodnemu obrotowi prawnemu, lecz ma charakter osobisty i wiąże się z prawem do danego gruntu¹¹. Zależność, która istnieje między członkostwem w spółce i prawem do ziemi, nie pozbawia członków wpływu na własną sytuację. Spółki wodne są zrzeszeniami dobrowolnymi i ta dobrowolność oznacza zarówno swobodę przystąpienia do spółki, jak i wystąpienia z niej¹². Podobny przejaw swobody nie dotyczy ustalenia terenu działania spółek wodnych. Terenem tym są bowiem obszary określone na podstawie przesłanek techniczno-przyrodniczych, sprzyjających prowadzeniu racjonalnej gospodarki wodnej¹³.

Podsumowując przedstawione dotychczas informacje na temat spółek wodnych, wskazać należy, że jako specyficzne instytucje prawne łączące substrat majątkowy oraz aktywność właścicieli lub użytkowników gruntów dla celów prowadzenia na tych gruntach prac związanych z gospodarką wodną, są one jedną z najstarszych form organizacji niezależnych od siebie podmiotów, tworzoną dla osiągnięcia wspólnych, a przy tym społecznie pożądanych celów¹⁴.

2. Obowiązki spółek wodnych ze szczególnym uwzględnieniem obowiązków w zakresie melioracji wodnych

Do podstawowych obowiązków spółek wodnych należy w szczególności wykonywanie, utrzymywanie oraz eksploatacja urządzeń, w tym urządzeń wodnych, służących do: zapewnienia wody dla ludności, w tym uzdatniania i dostarczania wody; ochrony

⁹ M. Kałużny, *Prawo wodne. Komentarz*, Warszawa 2016, s. 721; M. Szalewska, *Nadzór nad działalnością spółki wodnej*, „Przegląd Prawa Ochrony Środowiska” 2015, nr 1, s. 53.

¹⁰ Uchwała Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej w Warszawie z dnia 29 maja 2012 r., 11.171.2012, Mazow. 2012, nr 6182.

¹¹ Wyrok WSA w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 23 czerwca 2021 r., II SA/Go 809/20, LEX nr 3208772.

¹² Postanowienie SN z dnia 29 czerwca 2010 r., III CZP 46/10, OSNC 2011, nr 2, poz. 18.

¹³ R. Paczuski, *Spółki wodne – historia, prawne podstawy działania, nowe tendencje*, Warszawa 1989, s. 43.

¹⁴ M. Nowakowski, *Spółki wodne na gruncie polskiego porządku prawnego*, „Prawo i Środowisko” 2003, nr 1, s. 107. Na podobne aspekty działalności spółek wodnych zwrócono uwagę w publikacji I. Koza, L. Osuch-Chacińska, M. Pelda-Sypuła, M. Rytelewski, *Nowe prawo wodne*, Zielona Góra 2002, s. 165.

wód przed zanieczyszczeniem, w tym odprowadzania i oczyszczania ścieków; melioracji wodnych oraz prowadzenia racjonalnej gospodarki na zmeliorowanych gruntach; ochrony przed powodzią; odwadniania gruntów zabudowanych lub zurbanizowanych (art. 441 ust. 3 pr.wod.). Ustawodawca, ustalając zakres przedmiotowy działalności spółek wodnych, użył sformułowania „w szczególności”. Sugeruje ono, że spółki mogą wykonywać również inne, dodatkowe obowiązki poza wyrażonymi *expressis verbis* w ustawie. Nie budzi wątpliwości, że muszą być one zgodne z ustawą oraz statutem. Mając na względzie okoliczność, że współcześnie zabiegi melioracyjne mają bardzo istotne znaczenie w rolnictwie, gdyż przy wzroście zapotrzebowania na żywność umożliwiają one zwiększenie zdolności produkcyjnych gleby, co z kolei znajduje przełożenie na zwiększoną produkcję żywności¹⁵, kwestie z tym związane będą wyznaczały treść rozważań.

Artykuł 195 pr.wod. określa, że: „melioracje wodne polegają na regulacji stosunków wodnych w celu polepszenia zdolności produkcyjnej gleby i ułatwienia jej uprawy”. Jak wskazuje się w literaturze przedmiotu, takie wąskie spojrzenie na cele melioracji wodnych nie jest właściwe. Ich zasadniczy cel kształtuje się znacznie szerzej. Nie jest nim wyłącznie poprawa warunków produkcyjnych gleby poprzez regulacje czynnika wodnego, ale przede wszystkim stworzenie warunków do intensyfikacji rolnictwa z zachowaniem równowagi biologicznej na danym obszarze¹⁶ lub – jak stanowi inne źródło – „optymalizacja układu czynników plonotwórczych w środowisku (woda, powietrze, temperatura, światło, składniki pokarmowe) w całym okresie rozwoju roślin w celu zwiększenia produkcji rolnej, ulepszanie i kształtowanie siedliska, ochrona, kształtowanie i reprodukcja zasobów wodnych”¹⁷. Urządzeniami melioracji wodnych są m.in.: rowy wraz z budowlami związanymi z nimi funkcjonalnie, drenowania, rurociągi oraz stacje pomp służące wyłącznie do celów rolniczych, jeżeli służą polepszaniu zdolności produkcyjnej gleby i ułatwieniu jej uprawy. Wykonywanie tych urządzeń należy do właścicieli gruntów (art. 199 ust. 1 pr.wod.), lecz ich utrzymywaniem mogą zajmować się różne podmioty. Wśród nich wymienić należy: właścicieli gruntów; spółkę wodną, jeżeli urządzenia te są objęte działalnością spółki lub związek spółek wodnych, w którym jest zrzeszona spółka wodna, której urządzenia są objęte jej działalnością. W sytuacji gdy utrzymaniem urządzeń melioracji wodnych zajmują się spółki wodne, obowiązek ten nie dotyczy właścicieli gruntów i ta zależność jest ukierunkowana również w drugą stronę. Realizowanie celów przez spółkę jest możliwe dzięki zaangażowaniu finansowemu jej członków (składki) oraz świadczeniom niepieniężnym. Jeżeli właściciele wystąpią ze spółki wodnej (przestaną być jej członkami), a będą odnosić korzyści z urządzeń spółki wodnej lub będą przyczyniać się do zanieczyszczenia wody, to po ich stronie powstanie obowiązek ponoszenia świadczeń na rzecz tej spółki oparty na innej podstawie prawnej.

¹⁵ M. Kałużny, *Prawo wodne...*, s. 395.

¹⁶ P. Jaworowski, C. Sobków, A. Czarniecki, T. Celmer, J. Szablowski, *Melioracje wodne, ich wpływ na środowisko przyrodnicze i gospodarkę rolną*, Toruń 1996, s. 39.

¹⁷ R. Kasperek, M. Wiatkowski, *Ocena skuteczności działania rowów melioracyjnych na terenach rolniczych*, „Zeszyty Problemowe Postępów Nauk Rolniczych” 2008, z. 528, s. 213.

3. Odnoszenie korzyści z urządzeń spółki wodnej i związane z tym świadczenia

Obowiązek partycypowania w kosztach działalności spółki wodnej przez osoby fizyczne lub prawne niebędące członkami spółki wodnej oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, w sytuacji gdy odnoszą one korzyści z urządzeń spółki wodnej lub przyczyniają się do zanieczyszczenia wody, dla których ochrony ta spółka została utworzona, znajduje swoje podstawy w art. 454 ust. 1 pr.wod. Do dokonania interpretacji zawartego w tym przepisie pojęcia „odnoszenie korzyści z urządzeń spółki wodnej” wykorzystać należy cywilistyczną konstrukcję bezpodstawnego wzbogacenia. W efekcie przyjąć należy, że chodzi o korzyść, jaką właściciel gruntu odnosi z realizacji zadań przez spółkę wodną polegających na wybudowaniu lub utrzymaniu urządzeń, w tym urządzeń melioracji wodnych. Już sama okoliczność, że dzięki tym urządzeniom można korzystać z pól, gdyż czynią one możliwą ich uprawę powoduje, że osiąga się korzyści¹⁸. Instytucja bezpodstawnego wzbogacenia ma w tym przypadku służyć przywróceniu równowagi majątkowej, która została zachwiana poprzez przesunięcia majątkowe pozbawione podstawy prawnej¹⁹.

Spółkom wodnym przysługują dwojakiego rodzaju roszczenia. Mogą one domagać się uiszczenia należności pieniężnych lub spełnienia obowiązków o charakterze niepieniężnym. W kontekście ich oczekiwań przyznać należy, że prawo wodne nie zawiera wytycznych, które określają sposób ustalenia wysokości świadczenia pieniężnego, rodzaje świadczeń niepieniężnych oraz ramy czasowe realizacji świadczeń. Ze względu na swoją ograniczoną szczegółowość, tylko w pewnym zakresie pomocne mogą być judykaty. W jednym z nich podkreślono, że urządzenie melioracji wodnej jest często inwestycją o charakterze liniowym. Przebiega ono na dłuższym odcinku niż tylko jedna nieruchomości, dlatego też wszelkie działania muszą być skoordynowane z utrzymaniem jego drożności na całej długości. Ponadto zwrócono tam uwagę na brak wprowadzenia do prawa wodnego zasady, w myśl której w każdej indywidualnej sprawie świadczenia ponoszone przez osoby niebędące członkami spółki wodnej powinny odpowiadać wysokości składek członków tej spółki wodnej²⁰. Za niedopuszczalne uznać zatem należy ustalanie świadczeń dla podmiotów niebędących członkami spółki wodnej w takiej samej wysokości jak dla członków, jeżeli nie jest to uzasadnione obiektywnymi przesłankami. Wykluczenie istnienia wskazanej zasady nie rozwiązuje jednak zawisłego problemu, dlatego należy poszukać dodatkowych wskazówek. Zgodnie z art. 448 ust. 1 pkt 3 pr.wod. zasady ustalania wysokości składek członkowskich i innych świadczeń określa statut spółki wodnej. Z niego zatem powinny wynikać

¹⁸ Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 25 sierpnia 2022 r., III SA/Po 150/22, LEX nr 3402883.

¹⁹ G. Karaszewski, *Bezpodstawne wzbogacenie [w:] Kodeks cywilny. Komentarz*, red. J. Ciszewski, P. Nazaruk, Warszawa 2019, s. 722.

²⁰ Wyrok WSA w Bydgoszczy z dnia 29 czerwca 2020 r., II SA/Bd 250/20, LEX nr 3110894.

kryteria, którymi należy kierować się przy ustalaniu świadczeń dla członków spółki (składki), jak również osób niebędących jej członkami (świadczenia)²¹.

4. Organ właściwy do ustalenia wysokości i rodzaju świadczeń

W przypadku powstania obowiązku uczestniczenia w kosztach działalności spółki wodnej przez podmioty niebędące jej członkami, a odnoszące korzyści z urządzeń spółki wodnej lub przyczyniające się do zanieczyszczenia wody, wysokość, rodzaj świadczeń oraz terminy ich spełnienia ustala w drodze decyzji starosta. Jak zostało już wspomniane, wysokość świadczenia nie może zostać ustalona poprzez proste odniesienie do uchwały spółki wodnej określającej wysokość składek uiszczanych przez jej członków. Stanowisko tego rodzaju oparte jest na obiektywnych racjach, gdyż wysokość składek ustalają jedynie członkowie spółki wodnej. Podmioty, które nie są członkami spółki, nie biorą udziału w głosowaniu dotyczącym wysokości składki. W konsekwencji są one pozbawione wpływu na wysokość składki, jak również nie mają możliwości zaskarżenia uchwały, której przedmiotem jest wysokość składki. Bezpodstawne byłoby zatem zrównywanie ich pozycji oraz pozycji podmiotów zrzeszonych w spółce wodnej. Jednocześnie pamiętać jednak należy, że ciężar ponoszenia świadczenia jest podobny do ciężaru ponoszenia składki członkowskiej. Z tego też względu sposób obliczenia świadczenia nie może zasadniczo odbiegać od sposobu naliczenia składki członkowskiej²². Mając to wszystko na uwadze, stwierdzić należy, że na staroście spoczywa trudne zadanie ustalenia wysokości świadczenia, która to wysokość z jednej strony nie powinna stanowić bezrefleksyjnego powtórzenia wysokości składki członkowskiej, a z drugiej strony nie powinna też znacząco się od niej różnić. Pewne jest, że starosta musi podjąć wszystkie czynności, które są niezbędne do wyczerpującego zbadania okoliczności faktycznych danej sprawy. W ramach prowadzonego postępowania dowodowego, poza dokonaniem analizy statutu spółki wodnej oraz dokumentów urzędowych, może powołać biegłego, albo też zlecić sporządzenie analizy wodnoprawnej lub ekspertyzy. Organ ten musi również zważać, aby przy ustalaniu wysokości świadczenia uwzględniać wyłącznie koszty i nakłady bezpośrednio związane z realizacją zadań statutowych spółki. Świadczenie na rzecz spółki wodnej nie musi przy tym odpowiadać każdorazowym kosztom za wykonanie usługi. Podstawą tego świadczenia nie są wykonane przez spółkę prace, ale odnoszone korzyści w postaci gwarancji ciągłości sprawności urządzeń melioracyjnych.

W nawiązaniu do powyższego przyjąć trzeba, że starosta powinien wskazać bezpośrednio koszty poniesione przez spółkę na 1 ha zmeliorowanego gruntu, a następnie te koszty powinien odnieść do powierzchni działki, na którą korzystnie oddziałują urządzenia melioracji wodnych, za których utrzymanie, eksploatację i konserwację odpowiada spółka wodna. Nie bez znaczenia dla takich ustaleń powinna być oczywiście

²¹ *Ibidem*.

²² Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 25 sierpnia 2022 r., III SA/Po 151/22, LEX nr 3401055.

kwestia wywiązywania się przez spółkę wodną z nałożonych na nią obowiązków. O odnoszeniu korzyści przez osoby fizyczne lub prawne niebędące członkami spółki wodnej nie będzie można mówić w sytuacji, gdy urządzenia wodne nie będą sprawne. Zaznaczyć należy, że nawet okresowy brak utrzymywania urządzeń melioracji wodnych w stanie zapewniającym prawidłowe wypełnianie ich funkcji powinien wpływać na wysokość należnego spółce świadczenia. Jeżeli bowiem o zasadności świadczenia decyduje fakt odnoszenia korzyści z urządzeń spółki wodnej, to ta sama okoliczność, z tym że w szerszym zakresie, powinna być rozważana przy ustalaniu wysokości świadczenia.

Podsumowanie

Spółki wodne jako podmioty prawa *sui iuris* mają specyficzne cechy²³, które umożliwiają im wykonywanie zadań nałożonych przez prawo wodne oraz statuty. Analizując obowiązki tych spółek w zakresie utrzymywania oraz eksploatacji urządzeń melioracji wodnych, zauważyć należy grupę podmiotów, które odnoszą korzyści z urządzeń spółki, a nie są jej członkami. Podmioty te zobowiązane są do ponoszenia świadczeń pieniężnych lub niepieniężnych na rzecz spółki. Decyzję w sprawie rodzaju świadczenia oraz jego wysokości podejmuje starosta. Organ ten napotyka jednak trudności w ustaleniu wysokości świadczenia. Ich źródłem jest bardzo ogólny art. 454 pr.wod. Przepis ten nie zawiera żadnych wytycznych, które mogłyby ukierunkować organ przy ustalaniu świadczenia. Formułując wniosek *de lege ferenda*, wskazać należy, że zasadne byłoby uszczegółowienie art. 454 pr.wod. poprzez wprowadzenie sposobu obliczania wysokości świadczenia należnego spółce wodnej, który to sposób powinien uwzględniać m.in. ponoszenie przez spółki wodne kosztów i nakładów na urządzenia wodne z jej środków, ale też korzystanie w tym zakresie z dotacji, które ograniczają angażowanie własnych środków spółek (finansowanie zewnętrzne). Dodatkowo przedmiotowy przepis powinien zawierać wytyczne, które pozwoliłyby na określenie rodzaju świadczenia niepieniężnego, do którego ma zostać zobowiązany podmiot niebędący członkiem spółki wodnej. Wskazane byłoby również wyznaczenie ram czasowych terminu spełnienia świadczeń. Dopóki zaproponowane zmiany nie zostaną wprowadzone, starostowie muszą polegać na wynikach przeprowadzonych postępowań dowodowych, albo też mogą skorzystać z pomocy biegłych, co wiąże się z koniecznością poniesienia kosztów opinii lub ekspertyz. Nie wydaje się słusznym rozwiązaniem sugerowanie starostom, aby ustalali wysokość świadczeń wyłącznie na podstawie dokumentów przedkładanych przez spółki wodne. Trzeba mieć na uwadze, że mają one interes w tym, aby uzyskać możliwie najwyższe świadczenia.

Właściwe wydaje się natomiast, aby starostowie poddawali ocenie prace wykonywane przez spółki wodne pod względem celowości. Nie każde ich działanie jest niezbędne dla utrzymywania urządzeń melioracji wodnych w dobrym stanie. Zdarzają

²³ B. Rakoczy, *Prawo wodne. Praktyczny przewodnik*, Warszawa 2018, s. 204.

się również działania pozorne, które mają generować realne wpływy ze świadczeń. Podobnie jak właściciele gruntów niebędący członkami spółek wodnych nie mogą bezpodstawnie wzbogacać się kosztem tych spółek, tak również one nie powinny używać świadczeń przekraczających ich wydatki.

Literatura

- Czerkasow A., *Melioracje i zaopatrzenie rolnictwa w wodę*, przeł. R. Obrączka, P. Zalewski, Warszawa 1957.
- Czerwiński J., *Stowarzyszenie [w:] Encyklopedia podręczna prawa publicznego (konstytucyjnego, administracyjnego i międzynarodowego)*, red. Z. Cybichowski, Warszawa 1930.
- Drembkowski P., *Wojna o niebieskie złoto*, „Zeszyty naukowe WSOWL” 2011, nr 3.
- Jaworowski P., Sobków C., Czarnecki A., Celmer T., Szablowski J., *Melioracje wodne, ich wpływ na środowisko przyrodnicze i gospodarkę rolną*, Toruń 1996.
- Kałużny M., *Prawo wodne. Komentarz*, Warszawa 2016.
- Karaszewski G., *Bezpodstawne wzbogacenie [w:] Kodeks cywilny. Komentarz*, red. J. Ciszewski, P. Nazaruk, Warszawa 2019.
- Kasperek R., Wiatkowski M., *Ocena skuteczności działania rowów melioracyjnych na terenach rolniczych*, „Zeszyty Problemowe Postępów Nauk Rolniczych” 2008, z. 528.
- Koza I., Osuch-Chacińska L., Pełda-Sypuła M., Rytelewski M., *Nowe prawo wodne*, Zielona Góra 2002.
- Nowakowski M., *Historyczny rozwój spółki wodnej na ziemiach polskich*, „Roczniki Nauk Prawnych” 2006, t. 16, nr 2.
- Nowakowski M., *Spółki wodne na gruncie polskiego porządku prawnego*, „Prawo i Środowisko” 2003, nr 1.
- Paczuski R., *Spółki wodne – historia, prawne podstawy działania, nowe tendencje*, Warszawa 1989.
- Rakoczy B., *Prawo wodne. Praktyczny przewodnik*, Warszawa 2018.
- Szachułowicz J., *Prawo wodne. Komentarz*, Warszawa 2006.
- Szalewska M., *Nadzór nad działalnością spółki wodnej*, „Przegląd Prawa Ochrony Środowiska” 2015, nr 1.

Streszczenie

Joanna Kiraga

Świadczenia na rzecz spółek wodnych

Spółki wodne są niepublicznymi formami organizacyjnymi. Mają szczególne cechy, które nie pozwalają na utożsamianie ich z formami organizacyjnymi charakterystycznymi dla prawa handlowego czy też cywilnego. Z ich działalności w zakresie utrzymywania oraz eksploatacji urządzeń melioracji wodnych korzyści odnoszą nie tylko członkowie, ale również podmioty niebędące członkami spółki. Starosta ustala wysokość i rodzaj świadczeń, które na rzecz spółki ponoszą podmioty niebędące jej członkami. Obowiązujące przepisy prawa nie wskazują sposobu obliczania wysokości tych świadczeń. W ograniczonym zakresie do tych kwestii odnosi się

orzecznictwo. Konieczne jest zatem dokonanie analizy przepisów oraz orzecznictwa i następnie zaproponowanie odpowiednich zmian legislacyjnych.

Słowa kluczowe: gospodarka wodna, odnoszenie korzyści, spółka wodna, starosta, urządzenia melioracji wodnych.

Summary

Joanna Kiraga

Benefits for water companies

Water companies are non-public forms of organization. They have special features that do not allow them to be identified with the organizational forms characteristic of commercial or civil law. Their activities in the area of maintenance and operation of water irrigation and drainage devices bring benefits not only to members but also to entities that are not members of the company. A starost determines the amount and type of fees that non-members pay to the company. Applicable law does not specify the method of calculating the amount of these fees. Case law applies to these issues to a limited extent only. It is therefore necessary to analyze provisions and case law, and then propose appropriate legislative changes.

Keywords: water management, obtaining benefits, water company, starost, water irrigation and drainage devices.